

ŠVIETIMO BENDRUOMENĖS PASITARIMAS NAUJŲJŲ MOKSLO METŲ PRADŽIOS PROGA

Gerbiamieji,

pasitinkant naujuosius mokslo metus nuveikta puikių darbų. Panaudota daugiau kaip 91 proc. švietimo, profesinio rengimo, aukštojo mokslo ir mokslinių tyrimų institucijų infrastruktūrai atnaujinti skirtų Europos regioninės plėtros fondo lėšų. Trečią kartą didinamas pedagoginių darbuotojų atlyginimas. Mūsų mokiniai iš tarptautinių olimpiadų grįžta su aukštesnės prabos ir gausesniais apdovanojimais negu mūsų sportininkai. Valstybė parėmė didelę dalį naujai steigiamų pedagoginių darbuotojų etatų. Parengta ir išleista daugybė naujų vadovėlių. Džiugu skaityti Lietuvos psichologų vertinimus, kad tam tikrų teigiamų poslinkių justis ir kovoje su patyčiomis ir smurtu mokykloje.

Vis dėlto naujuosius mokslo metus švietimo bendruomenė pradeda gana sudėtingu metu. Tam tikros įtampos kelia ir prasidėjęs rinkimų laikotarpis, ir gresiantis mokytojų trūkumas nemažoje dalyje švietimo įstaigų, ir nepabaigti remontai kai kuriose savivaldybėse. Švietimo bendruomenė jau įprato, kad naujieji mokslo metai jai žada įvairių naujovių. Tai suprantama – kaita yra natūrali švietimo būsenai. Vis dėlto viena iš svarbiųjų valstybės švietimo politikos ir administravimo institucijų funkcijų turėtų būti užtikrinimas, kad informacija apie visas naujoves adresatą pasiektų laiku, būtų jam suprantama, aiški, skaidri. Galbūt tada bus mažiau erdvių žiniasklaidai laisvai interpretuoti labai reikalingų švietimo sistemos raidai projektų ir sumanymų arba jau įgyvendinamų planų. Galbūt įmanoma būtų rasti tokį savo institucijų veiklos modelį, kad daugiau laiko galėtume skirti jau parengtų puikių projektų realizavimui, tų projektų pristatymui švietimo bendruomenei, apskritai visai visuomenei, o naujus dokumentus kurti vadovaujantis atsargiu racionalumu. Neretai girdime kritišką pertvarkos vertinimą. Pedagogai skundžiasi, kad pertvarkoje daug chaoso. Skaitydami teisės aktus matome, kad taip nėra, tačiau jeigu patys pedagogai kritiškai vertina kai kurias įgyvendinimo priemones, vadinasi, jų nepasiekia būtina informacija, jiems neaiškūs tikslai. Kai yra tokia padėtis, sunku tikėtis efektyvaus funkcionavimo.

Kaip matome iš statistikos pranešimų, ėmė gerėti Lietuvos demografinė padėtis. Tačiau tai dar labiau aštrina situaciją ikimokyklinio ugdymo srityje. Nors ikimokyklinis ugdymas yra nekvestionuojama savivaldybių funkcija, turėtume ieškoti sprendimų valstybės mastu.

Kitas valstybės švietimo politikos ir administravimo institucijų rūpestis naujaisiais mokslo metais – mokytojų rengimas. Šiomet pradėtą ženklų mokytojų darbo užmokesčio didinimą turime paremti kitais darbais: tuoj pat būtina pradėti visapusišką pedagogų rengimo ir kvalifikacijos tobulinimo pertvarką. Valstybė skiria šioms sritims didžiules biudžeto lėšas,

tačiau neturime jokių duomenų apie tų panaudojamų lėšų veiksmingumą. O juk tai vienas iš Švietimo įstatymo įtvirtintų švietimo sistemos principų. Paradoksalu, kad šalyje gausu universitetų, kuriuose rengiami pedagogai, o mokyklose jų trūksta. Patys universitetai guodžiasi dėl kandidatų būti mokytojais motyvacijos ir bendrojo išsilavinimo, su kuriuo ateina į pedagogines studijas. Atidžiai paisydami aukštųjų mokyklų autonomijos turėtume pasiekti, kad valstybės švietimo politika būtų nuosekliai diegiama ir per pedagogų rengimo sistemą. Šios problemos neordinarinis sprendimas galėtų atverti puikių galimybių pedagoginės praktikos atsinaujinimui.

Sukurtas tankus kvalifikacijos tobulinimo paslaugas teikiančių įstaigų tinklas, o švietimo įstaigos nuolat guodžiasi negaunančios joms reikalingos informacijos. Žinoma, dažnai tokią reakciją lemia emocijos, bet turėtume rasti priemonių, kad tos emocijos būtų tik teigiamos. Nenormalu, kai tėvai iš mokyklos, švietimo centro, savivaldybių švietimo padalinių ir ministerijos, o kartais ir iš spaudos apie tą patį dokumentą ar projektą gauna penkias skirtingas informacijas. Šalyje yra daugybė gerosios patirties pavyzdžių tose srityse, dėl kurių nemaža savivaldybių bėdojasi: ir nemokamo maitinimo organizavimo, ir ugdymo kokybės gerinimo, ir racionalaus pedagogų papildomų darbų apmokėjimo, ir uždaromų mokyklų panaudojimo papildomajam ugdymui, kūrybingai užimtumui. Manu, kad mokytojų ar pedagogų švietimo centrai būtinai turėtų užsiimti tokios patirties skleidimu.

Turime bendromis pastangomis siekti, kad pedagogų darbo užmokestis dar labiau didėtų. Žinoma, tam reikia naujų teisės aktų, reikia labai detalios valstybės biudžeto galimybių analizės. Tačiau be atlyginimo didinimo negalime tikėtis įgyvendinti valstybės švietimo politikos, negalime garantuoti pedagogų bendruomenės socialinio saugumo ir mokyklos intelektualinio potencialo stiprinimo.

Vienas iš dažniausiai Švietimo, mokslo ir kultūros komitete svarstytų klausimų – mokyklų tinklo pertvarka, mokyklų tipų keitimas. Į šią problemą atkreipė dėmesį ir Nacionalinio pedagogų kongreso dalyviai savo rezoliucijoje „Dėl mokyklų tinklo pertvarkos“. Buvo reikalaujama „mokyklų tinklo pertvarkos negrįsti politikavimu, komercija ir klaidinančia statistika.“ Komitetas pritaria šiai pozicijai ir siūlo Švietimo ir mokslo ministerijai nustatyti aiškesnes teises nuostatas mokyklų tinklui tvarkyti. Kita vertus, akivaizdu, kad ten, kur savivaldybės politikai ir administracijos darbuotojai kalbasi su bendruomene, kartu analizuoja įmanomus sprendimus, jokios įtampos dėl pertvarkos nėra. Juk ir šalies įstatymai įpareigoja tartis su bendruomene dėl visų rengiamų sprendimų, jeigu tų sprendimų padariniai gali būti svarbūs bendruomenei. Komitetas ne kartą yra kreipęsis į savivaldybių institucijas ir raginęs būtinai spręsti problemas kartu su bendruomene, o jeigu sprendimai jau priimti, vėl grįžti prie

jų nagrinėjimo. Negalima neatsižvelgti į tokią realybę, kad šiuolaikinė mokykla, ypač nedidelėje gyvenvietėje ar kaime, yra ne tik švietimo, bet ir socialines, ir kultūrinės funkcija atliekanti įstaiga.

Komitetas ne kartą ragino mažinti popierizmą, gerinti mokyklų veiklos organizavimą, išlaisvinti pedagogus nuo veiklos, tiesiogiai su pedagoginiu darbu nesusijusios. Todėl nekantraudami laukiame Mokyklų struktūros tobulinimo programos įgyvendinimo rezultatų, gerosios patirties sklaidos, savivaldybių kūrybingų iniciatyvų.

Naudodamasis šia tribuna norėčiau atkreipti dėmesį, kad turime ieškoti būdų, kaip per švietimą, per mokyklą galėtume kurti sąlygas, skatinti sugrįžti į Lietuvą savo tautiečius. Turime pripažinti, kad ministerija, jai pavaldžios įstaigos čia jau daug nuveikusios, bet visada siekime dar geresnių rezultatų. Be to, labai tikimės, kad ministerija toliau plėtos lituanistikos ir baltistikos studijų ir tyrimų užsienyje programas, ieškos priemonių, tarp jų – ir finansinių, tokias studijas plėtoti užsieniečiams Lietuvoje. Manau, kad tai būtų ne tik švietimo ir mokslo funkcijų įgyvendinimas, bet ir labai svarbi teigiamo Lietuvos įvaizdžio formavimo priemonė. Labai raginčiau ir savivaldybių vadovus paremti tokius projektus.

Manau, jog mums visiems reikia dar daug ką nuveikti, kad mokykla, šiuolaikinėje visuomenėje gavusi spręsti daug socialinių uždavinių, neapleistų ir pagrindinio savo uždavinio – ugdyti kūrybišką ir aktyvų XXI amžiaus žmogų, Lietuvos pilietį, aiškiai suvokiantį savo tautinę tapatybę, bet atvirą pasaulio kultūrai,– vadinasi, ugdyti ir pačią visuomenę. Švietimo konceptualūs dokumentai ir teisės aktai tokias galimybes suteikia.